

Phương pháp lập trình hướng đối tượng

Tuần 02:

Lớp và đối tượng

Phạm Tú San
ptsan@fit.hcmus.edu.vn

Đặt vấn đề

- Viết chương trình nhập họ tên, điểm toán, điểm văn của một học sinh. Tính điểm trung bình và xuất kết quả

Lập trình hướng thủ tục

```
struct HocSinh
{
    int MaHS;
    char HoTen[50];
    float DiemToan;
    float DiemVan;
};
```

Thành phần dữ liệu

```
void NhapHS(HocSinh &hs);
void XuatHS(HocSinh hs);
float DiemTB(HocSinh hs);
```

Thành phần xử lý

```
void main()
{
    HocSinh a;
    NhapHS(a);
    XuatHS(a);
}
```

Lấy hành
động làm
trung tâm

Vấn đề phát sinh

- Giả sử một đoạn trong chương trình:

```
void main()  
{  
    HocSinh a;  
    NhapHS(a);  
    .....  
    a.DiemToan = -5;  
}
```

Sai!

- Kiểm soát dữ liệu thế nào?

Đóng gói dữ
liệu!

Đặt vấn đề

- Lập trình hướng đối tượng
  - Đóng gói dữ liệu, lấy dữ liệu làm trung tâm
  - Dữ liệu của ai do người đó quản lý
    - Muốn đổi điểm học sinh -> phải nhờ đối tượng học sinh làm giúp

Lập trình hướng đối tượng

```
class CHocSinh
{
private:
    char mMSSV;
    char mHoTen[50];
    float mDiemToan;
    float mDiemVan;
public:
    void GanDiemToan(int diem)
    {
        if(diem>=0 && diem<=10)
            this->mDiemToan = diem;
    }
};
```

```
void main
{
    CHocSinh a;
a.mDiemToan = 5;

    a.GanDiemToan(-5);
}
```


Lập trình hướng đối tượng

- **Object Oriented Programming (OOP)**
- Là **một cách tiếp cận** (hay phương pháp/kiểu) lập trình (design philosophy)
  - Các ngôn ngữ lập trình hướng đối tượng: C++, C#, Java..
- Chương trình hướng đối tượng là chương trình dựa trên sự tương tác giữa các **đối tượng** (**objects**)

ĐỐI TƯỢNG là trung tâm

Đối tượng (object)

- **Đối tượng** – một thực thể cụ thể
  - thuộc tính - **attribute** (dữ liệu)
  - hành động - **method** (hoạt động, ứng xử, xử lý)
- Học sinh Nguyễn Văn, phân số $p = \frac{1}{2}$ ...
- Trong thực tế
  - Thuộc tính – các biến, tham số hay hằng nội tại của một đối tượng – mô tả tính chất
  - Phương thức – hàm – phương tiện sử dụng

Ví dụ đối tượng

● Ví dụ: Chương trình “Điểm trung bình 3 HS”

```
class HocSinh{
private:
    char hoten[31];
    int toan;
    int van;
public:
    HocSinh(char*
iHoTen);
    void diThi();
    void xuat();
    float tinhDTB();
};
```

```
void main() {
    HocSinh a("Việt"),
    b("Cường"),
    c("Thuần");
    a.diThi(); b.diThi();
    c.diThi();
    a.tinhDTB();
    b.tinhDTB();
    c.tinhDTB();
    a.xuat(); b.xuat();
    c.xuat();
}
```

Liệt kê một số đối tượng?
Thuộc tính?
Phương thức?

Lớp đối tượng (Class)

- Đối tượng được trừu tượng hóa thành **lớp đối tượng - class**
- **Lớp đối tượng** là kiểu dữ liệu các đối tượng cùng loại
  - Jessica Alba, Bill Gates -> đối tượng cùng loại NGƯỜI
  - Lớp 11TH, lớp 12TH -> đối tượng cùng loại LỚP HỌC

```
public class Student  
{ }
```

```
Student objectStudent  
= new Student();
```

Ví dụ class

```
class XeHoi
{
private:
    float mXangHienCo;
    float mDungTichBinhXang;
public:
    void Chay(float km);
    void DoXang(float xang);
}
```

Các tính chất của class

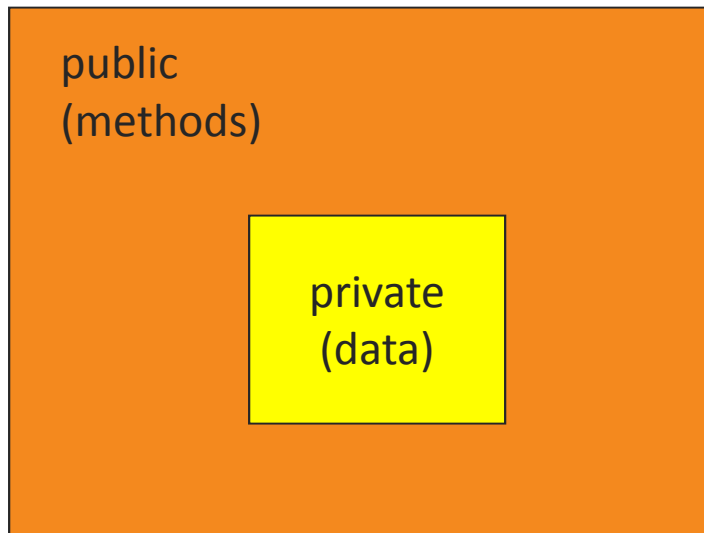

- **Đóng gói:** chứa đựng dữ liệu và các hàm/thủ tục liên quan
- **Che giấu dữ liệu:** các thực thể phần mềm khác không can thiệp trực tiếp vào dữ liệu bên trong được mà phải thông qua các phương thức cho phép

Một cách thể hiện điển hình

- Che giấu dữ liệu và các “giải thuật” cụ thể ở bên trong lớp (class)

lớp đối tượng

```
class <Tên lớp>
{
    private:
        <Các thành phần riêng>
    public:
        <Các thành phần chung/công cộng>
};
```

Phạm vi hoạt động (scope)

- **private**: chỉ sử dụng được khi đang ở bên trong lớp (class) đó

(Một cách giải thích khác: chỉ các hàm hay phương thức ở bên trong của lớp đó mới *nhìn thấy* được)

- **public**: có thể sử dụng ở cả bên trong và bên ngoài của lớp

Ví dụ

```
class CHocSinh
{
private:
    char mHoTen[50];
    float mDiemToan;
    float mDiemVan;
public:
    void GanDiemToan(int diem)
    {
        if(diem>=0 && diem<=10)
            this->mDiemToan =
diem;
    }
};
```

```
void main
{
    CHocSinh a;
a.mDiemToan = -5;
    a.GanDiemToan(-5);
}
```

Các tính chất của lập trình hướng đối tượng

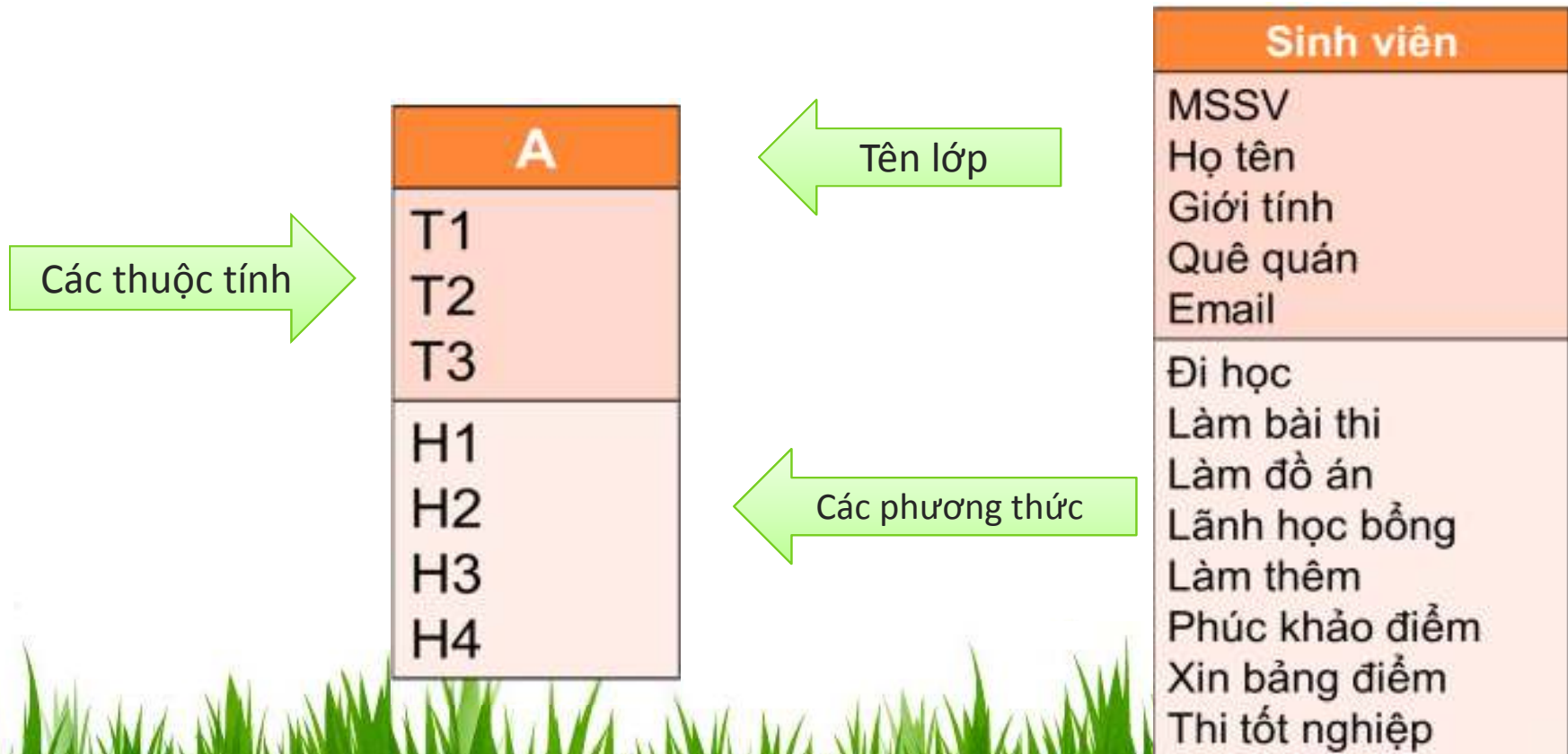

- 1 – tính trừu tượng (abstraction)
- 2 – tính đóng gói (encapsulation) và che giấu thông tin (information hiding)
- 3 – tính đa hình (polymorphism)
- 4 – tính kế thừa (inheritance)

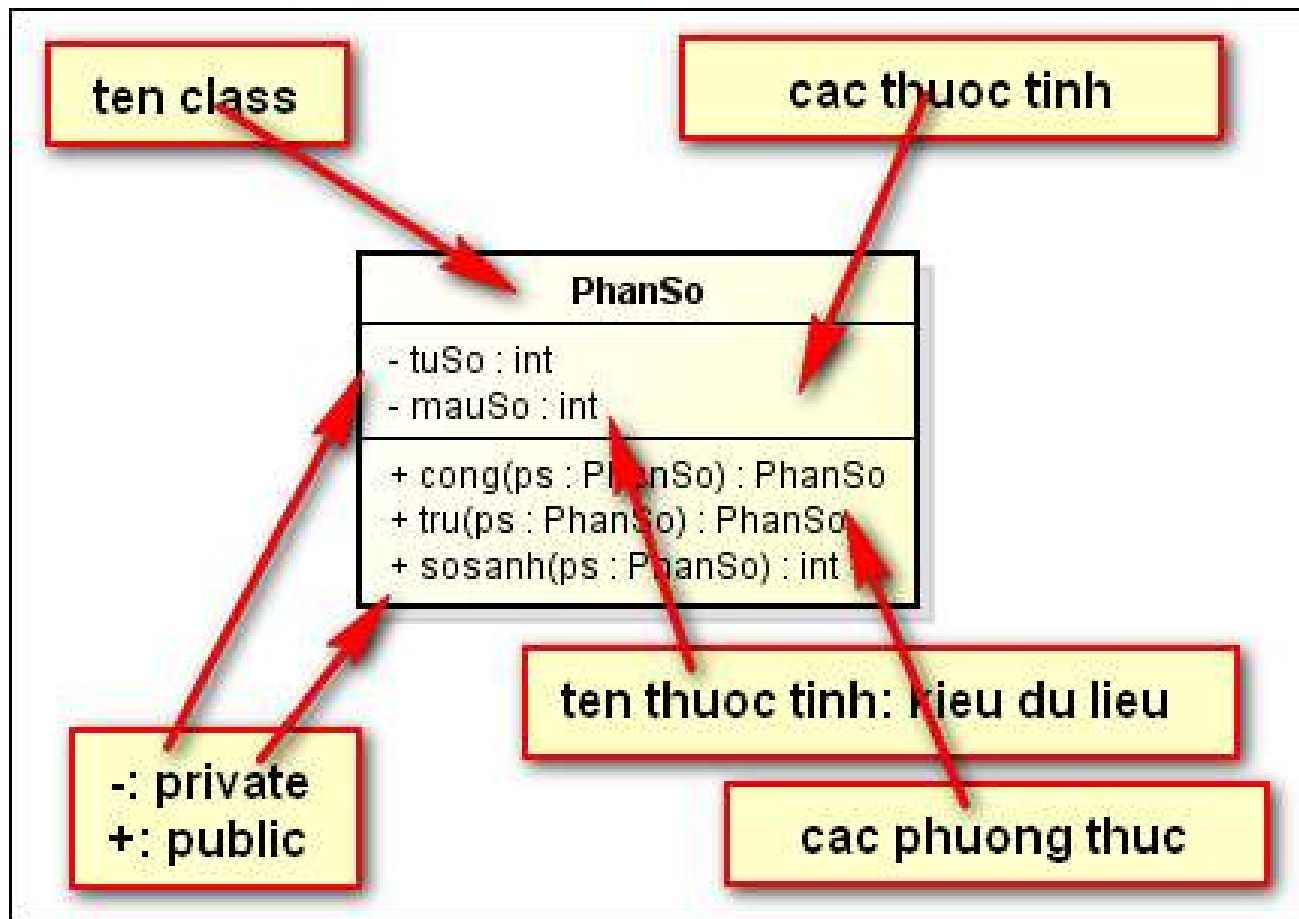

Sơ đồ lớp – class diagram

- Lớp đối tượng A có 3 thuộc tính là T1, T2, T3 và 4 hành động là H1, H2, H3, H

Sơ đồ lớp – mức cài đặt được

Chương trình vẽ uml

- Một số chương trình hỗ trợ thiết kế sơ đồ UML
  - Astah
  - StarUML
  - Rational rose

Toán tử phạm vi ::

- Dùng để chỉ dẫn thành phần thuộc tính hay phương thức thuộc một lớp đối tượng cụ thể nào đó
  - CHocSinh::GanDiemToan(int diem)

Tách biệt khai báo và định nghĩa

```
//file HocSinh.h
class CHocSinh
{
    private:
        ...
    public:
        int LayDiemToan();
        void GanDiemToan
            (int diem);

};
```

```
// file HocSinh.cpp
int CHocSinh::LayDiemToan()
{
    return mDiemToan;
}
void CHocSinh::GanDiemToan
    (int diem)
{
    if(diem >=0 && diem<=10)
        mDiemToan = diem;
}
```


Bài tập

Bài 2.1

Xác định thuộc tính và phương thức thông thường cho các lớp biểu diễn các đối tượng sau.
Vẽ sơ đồ UML minh họa

- Phân số
- Hỗn số
- Điểm (trong không gian Oxy, Oxyz)
- Đường tròn
- Tam giác

Bài 2.2

Viết lớp biểu diễn phân số và hoàn thành các phương thức sau:

- Nhập xuất phân số
- Cộng, trừ, nhân, chia hai phân số
- Rút gọn, nghịch đảo phân số
- Lấy giá trị của tử số, mẫu số
- Gán giá trị cho tử số, mẫu số
- So sánh hai phân số

Lớp CPhanSo

● Ví dụ:

// file PhanSo.h

```
class PhanSo
{
private:
    int mTuSo;
    int mMauSo;
public:
    PhanSo cong(PhanSo p);
};
```

// file PhanSo.cpp

```
PhanSo PhanSo::cong(PhanSo p)
{
    // Cài đặt cộng phân số...
}
```

Bài 2.3

- Dựa vào lớp phân số từ bài 2.2, viết chương trình cho phép
  - nhập vào một mảng các phân số, sau đó sắp xếp mảng tăng dần.
  - Xuất ra các phân số trong mảng có tử và mẫu đều là số chẵn

Bài 2.4

Thông tin một học sinh bao gồm:

- Họ tên.
- Điểm văn, toán.

Viết chương trình cho phép thực hiện các thao tác trên kiểu **học sinh**:

- Nhập, xuất thông tin học sinh.
- Tính điểm trung bình.
- Xếp loại theo tiêu chí
  - Giỏi (≥ 8.0), Khá (≥ 7.0).
  - Trung bình (≥ 5.0), Yếu (< 5).

Bài tập về nhà

- Làm bài 2.2, 2.3
- Deadline: 23h55 thứ 5 ngày 26/9/2013

Tham khảo

- Slide bài giảng PPLTHDT của thầy
  - Đinh Bá Tiến
  - Nguyễn Minh Huy

